

nosti: co jednoho vede ke krvesmilstvu, přivádí jiného k pederastii nebo sodomii. Několik případů Viernsteinových projevovalo též homosexuální sklony. Nepoměr, který tak vznikl mezi oběma částmi knihy, potvrdil opětně správnost postřehu, jež připomenul nedávno Sonderegger, že totiž kriminální psychologie nelze budovati na systematické trestního práva. Leč pro pečlivě sebraný materiál v první části a jako pokus o syntese zajímavého problému jest kniha hodna studia.

Solnař.

Právo ústavní.

Francis Bernard, *La liberté de candidature aux assemblées législatives en France et à l'étranger. Etude historique, politique, juridique.* Paříž, 1925.

Tato doktorská disertace zabývá se právem zákonodárných sborů přezkoumávati a verifikovati volby svých členů a sice po stránce jejich volitelnosti. Jde tu hlavně o interpretaci čl. 10 ústavního zákona francouzského ze 16. července 1875, který zní: *Chacune des Chambres est juge de l'éligibilité de ses membres et de la régularité de leur élection; elle peut seule recevoir leur démission.* Autor tvrdí, že právo zákonodárných sborů rozhodovati o volitelnosti svých členů je součástí suverenity těchto orgánů, že však toto právo bylo ve Francii, byť jen nepřímo, v posledních čtyřiceti letech předmětem mnoha útoků. Předmětem studie je vlastně obhajoba tohoto práva.

Autor podává pak historický přehled tohoto práva ve Francii: nejprve za starého režimu, hlavně v době před svoláním generálních stavů v r. 1789, kdy právo zkoumati volitelnost poslanců bylo vyhraženo královské radě, při čemž otázka volitelnosti nebyla při komplikovaném nepřímém způsobu volení příliš praktická. Třetí stav však počal se brzy domáhati výhradného práva rozhodovati jak o verifikaci voleb, tak i o volitelnosti svých členů.

Revoluční ústavy francouzské vesměs upravovaly zásadní podmínky aktivního i pasivního volebního práva, při čemž však neobsahovaly explicitních ustanovení o právu sněmoven posuzovati volitelnost svých členů. Autor přes to usuzuje z principu svrchovanosti národa a některých ustanovení ústavy ze 3. září 1791, a také ze sněmovních protokolů, že toto právo aspoň implicitně sněmovně náleželo a že ústavodárný zákonodárce považoval je za samozřejmé a výslovného ustanovení o něm neučinil.

Naproti tomu konstituční charta ze dne 4. června 1814 a na jejím základě vydaný volební zákon ze dne 5. února 1817 přiznává právo posuzovati volitelnost kandidátů administrativě. Avšak již ústava ze 14. srpna 1830 a zákon o volebním právu z 19. dubna 1881 v čl. 61 přiznává poslancecké sněmovně výhradné právo posuzovati podmínky volitelnosti. Význam tohoto ustanovení byl však užší než čl. 10 z r. 1875.

Po nové ústavě v r. 1848 měl nový volební zákon z 15. března 1849

v čl. 57 ustanovení o neplatnosti hlasů nevyhovujících předpisům tohoto zákona. Ustanovení tato byla pak s malými změnami převzata do pozdějších volebních řádů francouzských.

Hledisko autorovo je dáno názorem, že by odporovalo principu svrchovanosti národa a též citovanému čl. 10, kdyby rozhodovala o podmínkách volitelnosti kandidátů administrativa na místě sněmoven. Na základě konkrétních případů, které se od r. 1875 udály, a debat o nich ve sněmovně vedených, ukazuje autor, že osobní volitelnost kandidátova uniká zcela kontrole administrativy a že i osoba nemající passivního volebního práva může platně kandidovati a že teprve sněmovna může prohlásiti volbu za neplatnou. To platí jak pro senát, tak pro poslaneckou sněmovnu. Této zásadě vyhovují též volební řády z 30. listopadu 1875 a pozdější změny jeho ze 16. června 1885 a ze 13. února 1889. Naproti tomu považuje autor za protiústavní zákon ze 17. července 1889 stanovící neplatnost vícenásobných kandidatur a rovněž tak zákony zavádějící poměrné zastoupení ze 12. července 1919 a z 15. března 1924, poněvadž omezují svobodu kandidatury a právo sněmoven.

Autor přisuzuje uvedenému právu sněmoven velký význam politický: zabraňuje vládě škrtnouti kandidatury jí nemilé, znesnaďňuje jí postavití t. zv. oficielní kandidáty podporované administrativním aparátem a zachovává rovnováhu mezi mocí zákonodárnou a výkonnou.

Pokud jde o stránku právní, je názor autorů v tento: volební právo je sice zupraveno řadou zákonů, avšak o jejich aplikaci rozhodovati mají sněmovny samy, nikoliv administrativa. V praxi parlamentární se sněmovny řídily sice vždy zákonem, avšak stojí podle Pierre-a na stanovisku naprosté svrchovanosti, majíce (aspoň theoreticky) volnost neříditi se ani zákony volební právo upravujícími, ani vůli lidu volbou projevenou. Autor podává tu bohaté ukázky návrhů na změnu volebních předpisů a sněmovních debat při té příležitosti o svobodě kandidatury o čl. 10 z r. 1875 vedených. Probíraje jednotlivé případy kandidatur protizákonných dospívá autor, dovolávaje se názorů Esmeinových k závěru, že na základě předpisů ústavních může prefekt odmítnouti pouze kandidátní přihlášky ženy nebo nezletilého a odůvodňuje jej tím, že v těchto případech zřejmě nejde o občana, jemuž výhradně podle ústavy přísluší volební právo; v případě že ohlásí kandidaturu cizinec, může ji prefekt odmítnouti pouze tehdy, je-li notoricky známa jeho cizí státní příslušnost, jinak má přihlášku přijmouti a přenechati rozhodnutí sněmovně. Stejně má si počínati ve všech ostatních případech, tedy i tehdy, ohlásí-li kandidaturu člověk odsouzený pro přečin, který má v zápětí ztrátu volebního práva.

Autor podává dále přehled úpravy této látky v jiných státech a dochází k názoru, že nikde není svoboda kandidatury v ústavním právu tak precisně vyřešena jako v právu francouzském. Zajímavé je, co soudí autor o úpravě v Československu: zvláště zajímaví jej vázané volební

listiny a účast stran na volebním řízení a jakkoliv nesouhlasí s institucí volebního soudu, přece praví, že způsob verifikace volby poslanců není bez záruk («denucé de garantie»).

Celkem vyznívá studie Bernardova v požadavek, aby byly odstraněny zákony z r. 1889, 1819 a 1924 omezující svobodu kandidatury a aby bylo sněmovně vráceno právo rozhodovati samostatně a neomezeně o volitelnosti svých členů. Při tom však se zdá, že autor sám příliš nevěří, že by došlo k takovému integrálnímu návratu ke stavu z r. 1875.

Studie je zajímavá, neboť vedle hojného materiálu obsahuje ukázkou názorů některých kruhů francouzských, patrně stejně politických jako právnických, které zastávají dosud přesné oddělení moci zákonodárné od výkonné a které se zároveň staví proti poměrnému zastoupení v parlamentě, které s sebou nezbytně přináší změny neslučitelné s tradiční francouzskou teorií representační (na př. velká závislost poslanců na politických stranách atd.). Na druhé straně zdá se, že autor si zcela neuvědomil, že záleží přece jen na sněmovnách samých, aby zákony je omezující zrušily, a neděje-li se tak, že většina parlamentní musí býti jiného názoru o svobodě kandidatury než jaký je ten, který autor zastává.

C. Horáček ml.

Statistika.

Statistická příručka republiky Československé právě byla vydána Státním úřadem statistickým. Poněvadž prvé vydání »Příručky«, vyšlé r. 1920, obsahovalo v nedostatku dat poválečných hlavně údaje předválečné, čerpané ještě z pramenů rakouských a uherských, jest nové vydání vlastně prvním souborem naší vlastní, československé statistiky. Obsahuje ve výtahu celkem všechny výsledky československé statistické práce, kterých bylo dosaženo od převratu. Na více než 800 stránkách hustého tisku je soustředěno 941 tabulek s daty za l. 1918—1924 a 236 tabulek s retrospektivami z let předválečných. Lze nalézt tu spolehlivé informace v nejrůznějších oborech, o populaci, zemědělství, hornictví, průmyslu, zahraničním obchodu, cenách a indexech cenových, peněžnictví, pojišťování, sociální statistice, o financích veřejných, dopravě, školství, volbách, soudnictví atd. Je to dílo, které podává vskutku úplný statistický obraz naší republiky. Čítá 870 stran a 1.177 tabulek. Knihu lze obdržeti za cenu 90 Kč u všech knihkupců.

ZPRÁVY.

Pracovní doba v průmyslu Československé republiky je předmětem pozorování, které přísně vědeckou methodou provedl ženevský Mezinárodní úřad práce. Studie ta vyšla francouzsky a anglicky již na podzim 1924 a dostala se jako dobrá informace o sociálně-politickém